

**ДОКУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ АРХІВУ
«ПЛАСТОВИЙ ЗАГІН “ЧЕРВОНА КАЛИНА”,
НЬЮ-ЙОРК, 1925–2006 рр.»**

Леся Кусий

*кандидатка наук із соціальних комунікацій, наукова співробітниця
відділу рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7560-3696>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2025-17\(33\)-16](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2025-17(33)-16)

Вперше здійснено комплексний аналіз архіву «Пластовий загін “Червона Калина”, Нью-Йорк, 1925–2006 рр.» як цілісного документального масиву, переданого фондоутворювачем у 2007 р. на постійне зберігання до відділу рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаника. Розглянуто його структуру, склад, виділено основні групи документів. Подано бібліографічний реєстр долучених до архіву книжкових, періодичних і продовжуваних видань, випущених загоном «Червона Калина» у 1947–2006 рр., які є бібліографічною рідкістю і становлять неабияку вартість не лише для історії загону «Червона Калина», але й для всього українського Пласту.

Ключові слова: Пласт, пластовий загін «Червона Калина», архівний фонд, відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника.

Постановка проблеми. Українська скаутська організація «Пласт» офіційно була створена у Львові 1912 р. для виховання та самовиховання української молоді у патріотизмі та християнській моралі, сприяння її всебічному розвитку, зокрема, зміцненню національної свідомості, вдосконаленню фізичної підготовки, формуванню лідерських якостей і самостійності. Перед «Пластом» стояло завдання сприяти творенню соборної, незалежної та успішної України. Один із найстаріших і найчисельніших галицьких пластових куренів – загін «Червона Калина» у різні періоди своєї діяльності з честю виконував поставлене завдання, яке залишається актуальним і сьогодні в умовах повномасштабного вторгнення росії на територію нашої держави. Багато пластунів із перших днів

війни стали на захист України у Збройних Силах, інші – активно займаються волонтерською діяльністю, допомагаючи військовим і цивільним. З огляду на це проблематика дослідження архіву пластового загону «Червона Калина», особливо тих груп його документів, які висвітлюють вагомий досвід загону в патріотичному вихованні молоді, спортивно-вишкільній роботі та громадській діяльності, є актуальною як у науковому, так і у суспільному контексті.

Мета дослідження – розглянути структуру та здійснити предметно-тематичний аналіз документів і матеріалів архіву «Пластовий загін “Червона Калина”, Нью-Йорк, 1925–2006 рр.», створити бібліографічний реєстр долучених до нього книжкових, періодичних і продовжуваних видань, випущених загonom «Червона Калина» у 1947–2006 рр.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Архів «Пластовий загін “Червона Калина” Нью-Йорк, 1925–2006 рр.» як цілісний документальний масив, так і окремі групи його документів, досі не були предметом окремого дослідження. Запропонована до уваги стаття є першою публікацією, в якій у сукупності охарактеризовано його структуру та склад.

Методи дослідження. Застосовано загальноісторичні методи архівознавства та джерелознавства, аналізу та узагальнення, які у поєднанні з проблемно-тематичним, описовим, біографічним і хронологічним стали важливим механізмом для розкриття теми.

Виклад основного матеріалу. Пластовий загін «Червона Калина» був заснований 1925 р. у м. Стрий (зараз Львівської обл.) членами 5-го юнацького куреня ім. кн. Ярослава Осмомисла, що входив до стрийського пластового осередку, який за чисельністю поступався лише львівському. Усі члени куреня навчалися в місцевій утраквістичній гімназії. У 1928 р. назву куреня було змінено на пластовий загін «Червона Калина» (далі – «ЧК»). Станом на вересень 1930 р., коли польський уряд офіційно заборонив український «Пласт», загін налічував 64 особи. Відтоді до початку Другої світової війни члени загону діяли підпільно, часто під загрозою життя або ув'язнення. За час воєнного лихоліття більше половини «калінівців» загинули зі зброєю в руках у рядах УПА, катівнях НКВС чи фашистських концтаборах. Ті, які залишилися живими, перед наступом московської навали у 1944 р. покинули рідну землю

і вимушено емігрували, спочатку опинившись у таборах переселенців у Німеччині та Австрії (1945–1950), а згодом більшість перебралася до Америки, перенісши туди дух і традиції українських скаутів. Отже, від 1950 р. осідком загону став Нью-Йорк. Його члени брали активну участь у творенні Пласту в США. Осідки «ЧК» діяли в Австралії, Австрії, Аргентині, Англії, Канаді, Німеччині, Франції. Метою організації було сприяти визволенню України від російських окупантів. Після проголошення у 1991 р. незалежності пластовий загін «Червона Калина» відродив свою діяльність у Стрию.

З глибокою пошаною називаємо імена найвідоміших членів загону «Червона Калина», відважних лицарів духу, провідників нації: Степан Бандера («Баба»), Олекса Гасин («Лицар»), Степан Охримович («Охрим») та інших діячів ОУН-УПА, які віддали свої життя за волю України: Осип Грицак («Камізелька»), о. Михайло Грицишин («Еліда»), Володимир Калинович («Сват»), Осип Карачевський («Юзик»), Степан Новицький («Спец»), Іван Стефанків («Заяць») та ін. Багато славних сторінок до історії «ЧК» вписали його заслужені члени: Глава УКГЦ, Преосвященний Владика Любомир Гузар; мовознавець-славіст і громадський діяч Ярослав Богдан Рудницький; літературознавець, видавець, педагогічно-громадський діяч Євген Юлій Пеленський; колишній січовий стрілець, відомий майстер пензля, художник Едвард Козак (Еко); довголітній голова НТШ на теренах Америки, доктор права Ярослав Падох та ін.

Архів загону створювали три покоління «калінівців». Започаткований він 1946 р. у Німеччині, адже за польського панування загін перебував на нелегальному становищі і тільки опинившись за кордоном, отримав можливість розпочати написання історії своєї організації. Тому перший етап діяльності загону (1922–1930) представлений головно спогадами членів 5-го юнацького куреня ім. кн. Ярослава Осмомисла, з якого вийшли майже всі майбутні члени «ЧК».

У лютому 2007 р. документи архіву «ЧК» були передані на постійне зберігання до відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Їх підготували заслужені діячі «ЧК»: генеральний канцлер загону Богдан Кузишин та отаман 5-го куреня Уладу Пластунів Сеньйорів Іван Лучечко з допомогою Ігора Декайла, Романа Комарницького, Любомира Лозинського, Богдана Михайліва, Володимира Сафяна та Юрія Струтинського.

До архівної частини долучили книжкові, періодичні та продовжувані видання, випущені загonom «ЧК» упродовж 1947–2006 рр., що зафіксовано у відповідному Акті передачі. З часом цей архівний фонд був реструктуризований та опрацьований за сучасною схемою опису.

Архів «Пластовий загін «ЧК» (Нью-Йорк, 1925–2006 рр.) складається з трьох описів. Справи систематизовані за хронологічно-тематичним принципом, у розділах персоналій – за абеткою.

Опис № 1 містить 125 справ за 1925–2006 рр., включає 929 документів і поділяється на п'ять розділів:

Розділ I. «Організаційні документи та матеріали про діяльність керівних органів пластового загону “ЧК”» (спр. 1–30).

Розділ II. «Історія діяльності пластового загону “ЧК”» (спр. 31–37).

Розділ III. «Матеріали до життєписів членів загону “ЧК”» (спр. 38–68).

Розділ IV. «Некрологи, сповіщення про похорон, посмертні згадки та інші матеріали щодо смерті членів загону “ЧК”» (спр. 69–116).

Розділ V. «Видавнича діяльність загону “ЧК”» (спр. 117–125).

До розділу I «Організаційні документи та матеріали про діяльність керівних органів пластового загону “ЧК”» внесено 30 справ загальною кількістю 210 документів. Розпочинають його статутні документи п. н. «Вольности і Привілеї», розроблені, доповнені та затверджені у різний час спочатку в Україні – м. Стрию та на горі Маківка (1925, 1930), пізніше – у Нью-Йорку (1960, 2004) для двох рівноправних куренів загону: 5-го куреня Уладу Пластунів Сеньйорів (УПС) та 25-го куреня Уладу Старших Пластунів (УСП). У них визначені побудова, правовий статус, мета, завдання, права та обов'язки членів, порядок управління та функціонування [4–6, 20].

Наступний чималий масив документів – це матеріали з діяльності Генеральних Рад – найвищого законодавчого органу загону «ЧК», які проходили що два або три роки. Впродовж 1947–2005 рр. їх відбулося двадцять три [7]. Матеріали в межах кожної Генеральної Ради мають різне наповнення, що загалом включає організаційні заходи щодо їхньої організації та проведення, програми та протоколи засідань, звіти з діяльності, фінансові звіти, списки й анкетні дані учасників. Завершують розділ I три блоки документів, що стосуються діяльності структурних підрозділів загону – 5-го куреня УПС [10], 23-го куреня УСП [8] та роботи їхніх керівних

органів, Великої та Малої Курінних Рад, а також діяльності Старшини загону [11].

Розділ II. «Історія діяльності пластового загону «ЧК» містить 7 справ загальною кількістю 409 документів і включає головно мемуарні матеріали. Хронологічно його можна поділити на три періоди. Перший охоплює 1922–1930 рр. Започатковують його спогади про краєзнавчі прогулянки передвісника «ЧК» – 5-го юнацького куреня ім. кн. Ярослава Осмомисла, які відбувалися під час шкільного року або вакацій. Так, у 1922 р. до стрийської гімназії прибув знаний «руховик» та інструктор «Сокола-Батька»¹ у Львові, професор Іван Криницький, який став опікуном куреня. Саме він спонукав юних пластунів до мандрівок: спершу до околиць Стрия, а згодом і на довші кількадевні прогулянки у Карпати, де проходили свій перший пластовий гарт юнаки та юнки. Впродовж наступних років відбулися ще кілька мандрівок: «Прогулька пластового гуртка “Медведі” в карпатські Горгани» [9, арк. 1–21] та «Прогулька до Бубниць 1923 року» – скель, де колись переховувався отаман опришків Олекса Довбуш, популярно званих ще Довбушевими [9, арк. 22–28]. Похід на скелі Довбуша став першою пластовою мандрівкою Степана Бандери, тоді учня четвертого класу стрийської гімназії. Повертались юнаки зі скель через гору Ключ, щоби ще оглянути місця боїв і могили Українських Січових Стрілців (УСС). Черговий похід пластунів на скелі Довбуша відбувся під час II Обласної пластової зустрічі у липні 1925 р. [9, арк. 43–49]. Тоді члени 5-го юнацького куреня ім. кн. Ярослава Осмомисла пройшли ще один маршрут шляхом УСС з нагоди 10-ліття бою на горі Маківка [9, арк. 29–42]. Необхідно зауважити, стрийські пластуни взяли на себе опіку над стрілецькими могилами і щороку їх упорядковували.

Згодом географію краєзнавчих маршів розширювали, організовували вишкільні пластові табори, що зафіксовано, зокрема, у таких спогадах: «Участь у таборах на Соколі» 1926 р. [9, арк. 55–64]. «Прогулька на Пікуй (перша зустріч «Червоної Калини» із закарпатськими пластунами 1929 р.» [9, арк. 83–86], «Табір у Крушельниці»

¹ «Сокіл-Батько» – українське патріотичне тіловиховне та руханкове товариство, поширене в 1900–х роках у Галичині, а також на Буковині, Закарпатті та в еміграції.

у липні 1930 р. [9, арк. 89–95, 115–125], на якому пластуни обговорили та затвердили «підстави устрою та церемоніялу» загону «ЧК», т. зв. «Права і Вольности» [9, арк. 126–134]. Після завершення таборування планували перейти горами на Маківку, впорядкувати стрілецькі могили і взяти участь у всенародній маніфестації на загальному кладовищі УСС. Там же, біля підніжжя Маківки, у серпні 1930 р. перед самою заборонаю українського Пласту польською владою відбулося таємне посвячення прапора загону «ЧК» за проєктом Едварда Козака, яке провів на той час ректор Львівської духовної семінарії, майбутній Глава УГКЦ, кардинал Йосиф Сліпий. Перед розгорнутим прапором члени загону виструнчено заприсяглися: «Не принесемо сорому українській землі!» [9, арк. 135–137]. По приїзді з Маківки до Львова прапор віддали на зберігання до музею Наукового товариства імені Т. Шевченка. Що з ним сталося далі – дотепер невідомо. Серед документів архіву представлені копії оригіналу Запрошення на Свято посвячення прапора «ЧК», розміщеної під ним печатки загону за проєктом Євгена Юлія Пеленського, світлини з цієї знаменної події [9, арк. 149, 150, 156], а також подані кілька вартісних іменних списків перших «братчиків» (так називали себе члени «ЧК») за роками їхнього прийняття до загону та псевдонімами (1925–1930). У списках також позначено, хто навчався у стрийській гімназії (1919–1926), а потім здобув вищу освіту [9, арк. 211–213].

Авторами спогадів, написаних уже на еміграції у 1960-х рр., були: В. Ерденбергер («Дуко»), Я. Падох («Босняк»), М. Поточняк («Палеолог») та О. Савчинський («Медвідь»). Окремі з них через багато років були опубліковані у книзі «Загін “Червона Калина”»: ювілейне видання пластового Загону “Червона Калина”» [до 75-ліття від дня створення] (Стрий ; Нью-Йорк, 2000. 299 с.) [12], для написання якої було використано багато джерел з архіву «ЧК».

Другий етап історії діяльності загону «ЧК», як зазначалося вище, обіймає період 1946–1950 рр., коли «калінівці» перебували у таборах для переміщених осіб. Але нестримне бажання відновити загін «ЧК» і свою пластову працю не покидало їх ніколи. В архіві «ЧК» міститься небагато документів початкового етапу відновлення загону за кордоном. Це, зокрема, короткі відомості про проведення Першої Генеральної Ради загону, яка відбулася в Німеччині

у місті Ваєрн 6–7 вересня 1947 р. На ній були вибрані Старшина і Штаб загону, накреслені основні напрями роботи та, через нові обставини, подані зміни й доповнення до основного тексту статуту «Вольності і Привілеї», ухваленого ще у 1930 р. на горі Маківка [9, арк. 173–176].

15–18 квітня 1949 р. у селищі Цуффенгавзен (Німеччина) проходив Великий з'їзд загону «ЧК», у рамках якого відбулася його Третя Генеральна Рада й остання – в німецькій таборовій зоні еміграції. Її детальному перебігу присвячене окреме восьме число часопису «Дружнє Послання»², оригінал якого, друкований на циклостилї, зберігається в архіві «ЧК» [9, арк. 177–196]. На цій Раді, зокрема, були посвячені клейноди загону «ЧК» – булава та бунчук. З цієї нагоди «калінівці» отримали привітання від «Братства Українських Січових Стрільців» із Міттенвальда (поблизу Мюнхена), яке заслужали з глибоким зворушенням.

Невдовзі члени загону роз'їхалися по різних країнах світу. Попередньо Рада висловила побажання, щоби по змозі оселятися у США, бажано в околицях Нью-Йорка, щоб у такий спосіб створити бодай один більший осідок загону. Відтак, унаслідок переселення у 1949–1951 рр. до США емігрував 21 член загону, до Канади – 7, до Аргентини – 6, по одному – до Австралії, Австрії, Франції, а 4 залишилися в Німеччині.

Уже тоді, у 1950 р., під час підготовки 25-літнього ювілею «ЧК» виникла ідея створити Літопис загону, яку подав та письмово обґрунтував осавул Богдан Чехут (у майбутньому – Січовий Дід II «Марко»), а Володимир Ерденбергер (у майбутньому – Січовий Дід III «Дуко») розробив структуру змісту Літопису, тексти яких зберігаються в архіві «ЧК» [9, арк. 197–201]. Ще один документ архіву п. н. «Хроніка» коротко фіксує основні події історії діяльності загону «ЧК», які відбувалися від серпня 1925 р. до грудня 1952 р. [9, арк. 202–207].

Через рік, 1–2 вересня 1951 р., у канадському містечку Грімсбі з нагоди Срібного Ювілею було скликано Великий з'їзд «ЧК», на якому в приміщенні монастиря оо. Василіян відбулася Четверта

² Часопис «Дружнє Послання» виходив неперіодично, з великими перервами від вересня 1948 р. – до липня 1999 р., вийшло всього 16 чисел. Першим редактором видання був отаман загону Ярослав Падох («Босняк»).

Ювілейна Рада загону і перша – на американському континенті. Святкування ювілею розпочалося з виконання учасниками пластового «Маршу “ЧК”» авторства Романа Купчинського, написано-го саме до цієї події (його текст зберігається в архіві «ЧК»). Тут знаходимо також чималий масив документів, у яких відображені підготовка та перебіг святкування ювілею – обговорення та затвердження організаційних заходів, програма проведення Ради, звіти з діяльності керівного складу, плани подальшої роботи, зразок анкетного листка учасника, інформація про святкування ювілею в українській діаспорній пресі та ін. [2, *арк. 1–5; 7, арк. 1–27*].

З наближенням 1975 р. зверхник загону Січковий Дід III «Дуко» з нагоди майбутнього Золотого Ювілею «ЧК» звернувся до всього розкиданого по світу товариства із закликом, оригінал якого зберігається серед архівних документів, у якому зауважив: «Пройдений 50-літній шлях загону позначився працею, ростом і жертівністю включно з життям деяких червонокалінівців. Хай цей історичний для нас час стане невичерпним джерелом дальшого походу пластового і національного життя до пластових і вселюдських ідеалів. Хай не буде нічого неможливого для «Червоної Калини», бо «Червона Калина» живе не тільки для себе, але й для праці пластового й широкого українського загалу» [2, *арк. 6*].

Попередньо питання організації та відзначення 50-літнього ювілею «ЧК» обговорювали у листуванні Січкового Діда III «Дуко» з отаманами загону: Поточняком М. («Палеолог»), Раком Я. («Мортик»), Савчинським О. («Медвідь»), Чехутом Б. («Марко»), пластовими сеньйорами Гладким Я., Гойдишем Е., Рогожем Р., Старосольським Ю. та ін. Ювілейні святкування планували провести у вересні 1976 р.

Однак доля розпорядилася інакше: 17 лютого 1976 р. надійшла болюча звістка, що Січковий Дід III «Дуко» передчасно відійшов у вічність після 60-річної вірцевої служби українському Пласту. Огорнена смутком дводенна ювілейна зустріч «ЧК» відбулася без провідника 25–26 вересня 1976 р. у містечку Гантер (штат Нью-Йорк). В архівному фонді «ЧК» збереглися кілька документів, присвячених цій історичній події. Це – GRATULAZIONI за запрошення на Золотий ювілей «ЧК» від власника найвищого пластового ордену Св. Юрія в золоті, організатора осідку «ЧК» в Аргентині Павла

Клима («Кньоб»), його подяка Об'єднанню мистців українців в Америці за запрошення відвідати приурочену до цієї ювілейної дати персональну мистецьку виставку одного із засновників загону «ЧК» у Стрию, відомого пластового діяча Остапа Савчинського (малярство, графіка, фотографії), що відбулася в Українському Спортовому Товаристві (УСТ) у Нью-Йорку в січні 1977 р. [2, арк. 7–9], кілька документів із коротким викладом історії загону [2, арк. 10–14] та копія розлогого репортажу Ярослава Падоха («Босняк») про відзначення 50-ліття заснування «ЧК», опублікованого в газеті української громади в Америці «Свобода» 1 жовтня 1976 р. [2, арк. 15].

11 жовтня 1999 р. вийшло число 1 Обіжника «ЧК» з окремим повідомленням про організацію святкування майбутнього 75-літнього ювілею загону, підписане генеральним канцлером Богданом Кузишиним, із зазначенням дати і місця його проведення – урочистості мали відбутися 27 серпня 2000 р. на горі Маківка: «Під чужими зорями відсвятковано наші ювілеї 25-ліття і 50-ліття. Спогадами і мріями про рідний край і Маківку леліали наші братчики пів століття і відійшли на Вічну Ватру не маючи змоги замінити мрії дійсністю. Чи не щасливі ті з нас, котрі дочекалися нагоди відсвяткувати цей наш діамантовий ювілей на рідній Маківці» [2, арк. 16].

Старшина загону закликала членів «ЧК» разом із родинами долучитися до ювілейного походу Україною, що мав тривати впродовж 20–28 серпня 2000 р.: «Отож в дорогу, Братчики! До Києва, до Львова, до Стрия, на Маківку святу! Скільки з нас дочекає 100-літнього ювілею?» [2, арк. 16]. Була розроблена детальна програма поїздки та надана вся необхідна інформація для охочих її здійснити. Б. Кузишин також звернувся до шановних отаманів «ЧК» із проханням подати пропозиції до проєкту ювілейної відзнаки на честь 75-ліття «ЧК» [2, арк. 17–18].

В архіві «ЧК» зібраний значний масив різнотипних документів, які висвітлюють цю визначну подію. Насамперед потрібно назвати щоденні хроніки з тижневої подорожі «калинівців» Україною авторства Оксани Кузишин [2, арк. 20–32], основними пунктами якої були: зустріч із членами відновленого в Україні загону «ЧК»; участь у прийнятті присяги новими членами загону на горі Маківка, де був відправлений молебень і виголошене привітання від імені Владики Любомира Гузара; відвідини могил УСС і пам'ятника

українському національному героєві, члену «ЧК», полковнику УПА Олексі Гасину, де відбулася панахида його пам'яті, а старший пластун стрийського осідку загону Юрко Миськів присвятив йому з цієї нагоди віршовану посвяту [2, арк. 41]; зустріч і святкова вечеря в колі представників міської влади, Пласту, молодіжних, творчих і релігійних організацій Стрия. Імпреза проходила під орудою місцевих «калінівців», програмою зустрічі керував досвідчений у таких справах член міської управи Стрия, пластовий сеньйор Микола Ханас.

Ще одну стислу інформацію про історію пластового загону «ЧК» та її 75-річний ювілей О. Кузишин подала англійською мовою [2, арк. 33–34]. Зі свого боку, один із керівників маршруту, отаман 5-го куреня УПС Іван Лучечко висвітлив окремі деталі офіційної частини ювілейної зустрічі пластунів у Стрию [2, арк. 35–36]. В архіві «ЧК» зберігся також текст радіорепортажу з отаманом загону «ЧК» Ігорем Декайлом, записаний у Львові кореспондентом Володимиром Шалайським [2, арк. 37–38].

Варто зауважити, що, перебуваючи у Львові, члени «ЧК» побували у Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаника на церемонії посвячення нового приміщення сектору абонементу та МБА відділу обслуговування, ремонтно-реставраційні роботи в якому профінансували член загону «ЧК» Євген Титла разом із дружиною Богданою, що було засвідчено на пропам'ятній дошці. На урочистому зібранні на почесних місцях була родина мецената, сам він на той час, на жаль, був уже покійний. Відкриваючи цей святковий захід, з вітальним словом і висловленням глибокої вдячності виступила директорка Бібліотеки Лариса Крушельницька [2, арк. 25].

Повертаючись до США, учасники ювілейної поїздки відвідали Перемишль, Краків і Прагу, де оглянули кожен острівець української історії та культури. Враження та емоції від побаченого були як позитивними, так, на жаль, і негативними [2, арк. 29–32].

14 жовтня 2000 р. у числі 2 Обіжника «ЧК» було опубліковане оголошення про офіційне завершення 75-літнього ювілею, яке Старшина загону вирішила організувати для всіх членів «ЧК», їхніх родин та запрошених гостей 3 грудня 2000 р. у Пластовій Фундації в Нью-Йорку. Була розроблена цікава святкова програма, яку відкрив отаман загону Ігор Декайло [2, арк. 42–45], а вступне слово

виголосив І. Лучечко. Серед іншого, присутні мали можливість переглянути документальний фільм, знятий під час ювілейної подорожі «ЧК» Україною. Цій тематиці були присвячені також кілька публікацій в українськомовній та англomовній пресі української громади в Америці, копії яких зберігаються в архіві «ЧК» [2, *арк. 46–50*].

Кількісно потужний масив (249 од. зб.) складають документи, що стосуються відновлення діяльності загону «ЧК» у незалежній Україні. Структурно його можна поділити на кілька тематичних блоків. Перший із них – це документи про прийняття до складу загону «ЧК» нових членів з України [3, *арк. 1–32*]. Основним центром їхнього згуртування став, звісно, Стрий, осідки «ЧК» існували у Луцьку, Рівному, Львові та Києві. Найактивнішими з цього погляду були 1991–1993 рр.

Від самого початку створення в загоні «ЧК» велику увагу приділяли тіловихованню. Документи та друковані матеріали цієї тематики становлять значну групу в архіві «ЧК» [21]. Під гаслом «У здоровому тілі – здорова душа» у 1974 р. керівництво «ЧК» започаткувало спортивно-вишкільні табори (СВТ) для юнацтва 14–16 років, які проходили у пластовій оселі «Вовча Тропа» неподалік Нью-Йорка і були важливою складовою пластової виховної програми. На них відбувалися змагання з різних видів спорту, тодішні назви деяких з них зараз є рідковживаними та маловідомими, як наприклад: мет ратищем (метання спису), стусан кулею (штовхання ядра), відбиванка (великий теніс), сітківка (волейбол), кошівка (баскетбол), стук-пук (настільний теніс) та ін. У 1980-х рр. про діяльність СВТ інформував часопис «Юнак», для «тіловиховників та змагових суддів» виходив неперіодичний орган «СВТ», які представлені в архіві не в повному комплекті.

У 1991 р. традицію СВТ перейняла «ЧК» в Україні. Серед матеріалів архіву маємо низку документів, пов'язаних з їхніми організацією, фінансуванням і проведенням. Зокрема, звіт із СВТ «Калиновий оберіг-1998», що проходив 5–19 серпня в урочищі Бійне поблизу с. Танява Болехівського р-ну Івано-Франківської обл. [3, *арк. 38, 39*], а 9–23 серпня 1999 р. – на Сколівщині поблизу с. Корчин. Організатори заходу керувалися методичним посібником для інструкторів СВТ, розробленим керманичем виховної програми СВТ-99, старшим пластуном Юрком Миськівим, примірник якого

зберігається в архіві «ЧК» [16]. У цій же місцевості відбувся «Калиновий оберіг-2000», що увійшов до заходів, присвячених 10-літтю відновлення Пласту в незалежній Україні [3, арк. 40, 41, 45, 56–58]. Спогадами про нього поділилась інструкторка СВТ, старша пластунка Ірина Кухар [3, арк. 46, 47].

Дуже насиченою була програма крайового СВТ «Калиновий оберіг-2003», що проходив 11–23 серпня у мальовничій прикарпатській місцевості неподалік села Стрільбичі Старосамбірського р-ну Львівської обл. Для його проведення було розроблене спеціальне Положення, погоджене з головою Державного комітету України у справах сім'ї та молоді В. І. Довженком [3, арк. 182–185]. Цікаво відмітити, що вперше у цьому спортивному заході зголошилися взяти участь юнки (5 дівчат) з ГО «Українці Москви» [3, арк. 179], зараз ліквідованого путінською владою.

«Калиновий оберіг-2004» відбувся у 30-річницю від дня проведення першого СВТ в Америці. Серед документів архіву «ЧК» зберігається емоційний спогад одного з організаторів цього заходу старшого пластуна Романа Чернишова [3, арк. 233]. Його ж перу належить не менш емоційна розповідь про участь «ЧК» у Другій Крайовій Пластовій Спартакіаді, що відбувалася 15–17 жовтня 2004 р. у місті Івано-Франківськ [3, арк. 240, 241].

Окремою папкою в архіві «ЧК» зберігається Звіт про проведення 10-го мандрівного пластового табору для юнацтва «Заграва-2000», присвяченого 75-літньому ювілею загону, що проходив 10–21 жовтня 2000 р. на території Волинської обл. Тематика табору традиційна – історія УПА, бойові дії на Волині та Поліссі, збір спогадів колишніх вояків УПА, пошук і впорядкування могил бійців, участь пластунів у визвольних змаганнях. Звіт проілюстровано 26 фотографіями та додано зразок спеціальної ювілейної відзнаки у вигляді нагрудного хреста [14]. Маршрут наступного табору «Заграва», приуроченого 60-річчю створення УПА, проліг місцями боїв групи УПА-Північ. Він відбувся 10–17 серпня 2002 р., про що в архіві «ЧК» міститься коротка інформація та кольорове фото частини учасників табору [3, арк. 101, 102]. Після його проведення у керівництва загону виникла слушна ідея: для опанування нових маршрутів і поглиблення зв'язків між «калінівцями» запланувати майбутній СВТ «Заграва» на території Польщі та України.

Учасники табору – українці та поляки – могли би здійснити подорож землями Закерзоння, де діяла операція «Вісла», від якої потерпіло більше мільйона українців [3, арк. 95].

Заходами американської «ЧК» на початку 2000-х рр. було розпочато спорудження пластової оселі в селищі Славське (від 2023 р. Славсько) Стрийського р-ну Львівської обл., потрібної, зокрема, і для влаштування СВТ. Близько трьох десятків документів архіву (переважно електронне листування) висвітлюють немале коло пов'язаних із цим проблем: питання юридичного супроводу в Україні, фінансування будівництва та неефективне використання коштів, завищені кошториси на деякі види робіт, питання до звітності про виконані роботи, проблеми з приватизацією землі та нерухомості в Україні, українська чиновницька бюрократія та хабарництво, низький фаховий рівень будівельників та ін. [3, арк. 52, 54, 61, 72, 76, 77, 79, 80–83, 95, 97–100, 107–110, 118, 119, 121, 153–155, 173, 174, 189–192, 194–198, 213, 245].

Упродовж 2001–2004 рр. тривало внесення змін, пропозицій і доповнень до проекту нового статуту «Вольності і Привілеї пластового загону «Червона Калина», опублікованого у Нью-Йорку та винесеного на завершальне обговорення 17 листопада 2004 р. Архів «ЧК» містить ряд документів стосовно розгляду та узгодження окремих статутних питань щодо символіки, прапора, відзнак, структуризації загону, термінології та ін. [3, арк. 63, 66, 68, 88–94, 193, 202, 203, 210, 211, 214].

Звернемо увагу на ще один цікавий документ п. н. «Традиційний весільний обряд Загону «Червона Калина». Для збереження та продовження цієї весільної традиції члени «ЧК» в Україні висловили бажання запровадити його у себе [3, арк. 87].

Серед матеріалів архіву «ЧК» міститься невелика за обсягом (47 од. зб) справа «Пластовий загін «ЧК» в американській та українській пресі» [18, арк. 1–47], куди ввійшли вирізки або копії публікацій з українських та англomовних періодичних видань у діаспорі та Україні, таких як: «Свобода» (Джерзі-Сіті; Нью-Йорк, США), «Юнацтво» (Нью-Йорк, США), «The Ukrainian Weekly» (Нью-Йорк, США), «The Chatham Courier» (Четгем; Нью-Йорк, США), «Українське Слово» (Буенос-Айрес, Аргентина), «Гомін Волі» (Стрий, Україна), «Рідне Поле» (Стрий, Україна), «Громада» (Миколаїв,

Львівської обл.). Тематика публікацій різна: про історію загону «ЧК», вбивство Степана Бандери, Генеральні Ради «ЧК», благодійну діяльність, участь у культурному житті діаспори, проведення СВТ, спартакіад та ін. Саме у цій справі вміщений останній за хронологією архівний документ, датований 2 лютого 2007 р., у якому йдеться про урочисте посвячення нового прапора пластового загону «ЧК», що відбулося 3 грудня 2006 р. у Києві в церкві оо. Василян. Цей прапор є точною копією першого прапора загону, який більше ніж 70 років тому освятив Йосиф Сліпий на горі Маківка. Нове посвячення здійснив член 5-го куреня загону «ЧК», Патріарх УГКЦ в Україні Любомир Гузар, або як його називали «калінівці», братчик Любо.

Ще одним популярним методом виховання молоді в загоні «ЧК» було проведення пластових Вечорниць, у яких – львівська історія [19]. У міжвоєнний час у Львові велику популярність мали щорічні вечорниці «ЧК», влаштовані українськими вояками УСуСусами, які заснували у Львові видавництво «ЧК» із його знаменитим «Літописом». Колишні члени львівської «ЧК» відновили у Нью-Йорку і видавництво, і Вечорниці, і цей їхній почин отримав загальне визнання на американській землі. Вечорниці «ЧК» стали окрасою щорічного українського карнавального балу в Нью-Йорку. На цьому заході щороку відбувалися «Презентації Дебютанток» – молодих панночок, які вперше брали участь у великому публічному розважальному заході, «вступаючи у широкий світ». У 1980-х рр. пластовий загін «ЧК» перебрав від комбатантів УСС на себе організацію Вечорниць. В архіві «ЧК» зберігаються документи та матеріали з їхнього проведення, представлені головню вирізками або копіями публікацій з американської преси, програмами та художніми запрошеннями на цей захід за окремі роки. Треба сказати, що на Вечорницях молоді люди знайомились і згодом створювали родини, про що повідомляли українські часописи, зокрема «Свобода».

Окремий блок документів розділу II стосується благодійної діяльності загону «ЧК» [1]. Цільова фінансова допомога була призначена багатьом українським інституціям і приватним особам як в Америці, так і в Україні. Зокрема, її надавали кафедрі українознавства Гарвардського університету, НТШ в Америці, видавничому фонду «ЧК» імені Б. Чехута, на побудову окружної пластової

оселі «Вовча тропа», малозабезпеченим родинам і родинам померлих членів «ЧК», українським політичним в'язням та їхнім родинам, медичному фонду «Діти Чорнобиля», на розбудову Пласту в Україні, на будівництво Патріаршого Собору Воскресіння Христового УГКЦ у Києві та ін.

У розділі III зібрані матеріали до життєписів членів загону «ЧК» [15, *спр.* 38–68]. Крім біограм, сюди ввійшли кілька вартісних загальних списків, а саме: загиблих членів загону «ЧК» [15, *спр.* 65], членів загону, які проходили військову службу (із зазначенням роду військ) [15, *спр.* 66], належали до ОУН, воювали в УГА, УПА, мали військовий вишкіл, перебували у польських в'язницях і радянських концтаборах, здобули вищу освіту [15, *спр.* 67].

До розділу IV увійшли некрологи, сповіщення про похорон, посмертні згадки та інші матеріали щодо смерті членів загону «ЧК» [17, *спр.* 69–112]. Окремим блоком зібрані у трьох томах «Матеріали про вбивство Степана Бандери у Мюнхені 1959 р.» [17, *спр.* 116], які мають особливу інформаційну цінність. Серед загальних іменних списків цього розділу – реєстр померлих членів загону «ЧК» із зазначенням дати та причини смерті, віку та місця поховання [17, *спр.* 114].

Розділ V. «Видавнича діяльність загону «ЧК» включає реєстр випущених ним у 1947–2006 рр. видань, які є бібліографічною рідкістю в Україні і становлять неабияку вартість не лише для історії загону «ЧК», але й для всього українського світового Пласту. Найбільш продуктивним видавничим періодом «ЧК» був кінець 1940-х і початок 1950 рр. Майже регулярно видавали «Дружнє послання», «Косар», «Вісті Генеральної Канцелярії». З часом деякі видання припинили своє існування, інші змінили періодичність. З книжкової продукції у «ЧК» побачили світ пластові оповідання Б. Чехута «Рідними пляями» (Оага ; Нью-Йорк, 1994), «СВТ»: [Історія спортивно-вишкільних таборів «ЧК» у США (1974–1993)] [Нью-Йорк, 1994], «Загін Червона Калина»: ювілейне видання пластового Загону «Червона Калина» [до 75-ліття від дня створення] (Стрий ; Нью-Йорк, 2000), де була опублікована низка документів з архіву «ЧК», головно спогадів від часу заснування загону до заборони українського Пласту польською владою (1922–1930 рр.), а також використано багато інших архівних джерел для написання.

Бібліографічний реєстр видань пластового загону «Червона Калина»

1. Вісті Генеральної Канцелярії загону «ЧК». Збірник 1: 1947–1971. Чис. 1–27; Збірник 2: 1973–2006. Чис. 28–42.
2. Вісті Генеральної Курінної Канцелярії [Куреня старших пластунів]. [Нью-Йорк]. 1951–1954. Чис. 1–6.
3. Вісті Курінної старшини Гуртка 2. [Нью-Йорк. 1959]. Чис. 7.
4. Вісті Курінної Канцелярії «Молодої Калини»: ювілейне видання [до 50-річчя Українського Пласту]. [Нью-Йорк], 1961. 38 с.
5. Дружнє послання. Кн. I: 1948–1951. Чис. 1–12; Кн. II: 1961–2001. Чис. 1–18.
6. Загін Червона Калина: ювілейне видання пластового Загону «Червона Калина» [до 75-ліття від дня створення]. Стрий ; Нью-Йорк, 1925–2000. 299 с.
7. Косар: Бюлетень загону «Червона Калина» / гол. ред. Б. Чехут (Марко). 1948–1952. Чис. 1–11 (Машинопис).
8. СВТ: [Історія спортивно-вишкільних таборів «ЧК» у США (1974–1993)]. [Нью-Йорк, 1994]. 232 с.
9. Чехут Богдан (Марко). Рідними пляями: пластові оповідання. Вид. 2-ге з нагоди 75-ліття існування загону «Червона Калина». Нью-Йорк ; Київ : Вид-во «Аконіт», 2000. 157 с.

Значну групу документів в архіві «ЧК» становить листування, що ввійшло до **Опису № 2**, який містить 182 справи, включає 536 документів за 1948–2004 рр. і поділяється на чотири розділи [13].

Розділ I. «Листи керівних та інших структурних підрозділів загону «ЧК» [13, *спр. 1–46*] складає кореспонденція за 1953–2004 рр., зокрема: Головної Пластової Булави – виконавчого органу Конференції Українських Пластових Організацій (світового Пласту), Головної Пластової Ради, Генеральної старшини загону «ЧК», Курінної старшини 5-го куреня УПС та ін. Вони висвітлюють діяльність Генеральної Ради загону «ЧК», Курінних і Великих Рад 5-го куреня УПС та 23-го куреня УСП, відзначення 75-літнього ювілею загону в незалежній Україні у 2000 р. у м. Стрий, інші важливі організаційні моменти життя загону.

До розділу II [13, *спр. 47–88*] увійшли машинописи листів Володимира Ерденбергера – Січового Діда III («Дуко»), який був

обраний на цей пост у 1957 р. і перебував на ньому найдовше – до 1976 р. (на посаду Січового Діда обирали пожиттєво). Хронологічні межі розділу охоплюють період 1951–1976 рр. У цих листах, серед іншого, порушували та обговорювали питання організації та діяльності Загону «ЧК» у США, створення його осередків в Австралії, Австрії, Аргентині, Англії, Канаді, Німеччині, Франції; вирішення фінансових проблем загону, скликання Генеральних Рад «ЧК», започаткування друкованого органу «Альманах «Червоної Калини»»; створення та відновлення клейнодів і відзнак «ЧК», зокрема, прапора; участі у написанні «Енциклопедії Українознавства»; організації та проведення святкувань 50-літнього та 70-літнього ювілеїв загону «ЧК» тощо.

Окремі листи надруковані на кольоровому бланку «Загін «Червона Калина» з круглою печаткою Січового Діда III, круглою печаткою Загону «Червона Калина», печаткою «Архів славного загону «Червона Калина» за проєктом Є. Ю. Пеленського та Е. Козака.

Кількісно невеликий розділ III. «Листи В. Ерденбергеру» [13, *спр.* 89–111] включає кореспонденцію до нього від братчиків загону «ЧК», зокрема від таких відомих і найдіяльніших його членів: ієромонаха, капелана загону «ЧК» о. Любомира Гузара, генерального вікарія загону «ЧК» о. Юрія Мельничина (Надітича), організатора пластового осередку «ЧК» у Франції Олександра Кота, організатора пластового осередку «ЧК» в Аргентині Павла Клима (псевдо «Кньоб»), заслужених отаманів, пластових сеньйорів: Івана Лучечка, Ярослава Падоха (псевдо «Босняк»), Ярослава Ракка (псевдо «Мортик»), Остапа Савчинського (псевдо «Медвідь»), Осипа Тюшки (псевдо «Пінка») та ін. Хронологічні межі розділу охоплюють 1952–1975 рр.

Розділ IV. «Листи інших членів загону «ЧК» [13, *спр.* 112–182] є найбільшим за обсягом і вміщує листування членів загону «ЧК» за 1948–2001 рр., яке відображає різні етапи історії його діяльності, зокрема в окремих станичних осередках, загострює увагу на необхідності створення періодичних органів «ЧК» та їхньому тематичному наповненні, розкриває форми та методи роботи з молоддю, між іншим організацію та проведення спортивно-вишкільних таборів і пластових вечорниць, наголошує на важливості відновлення пластового загону «ЧК» у незалежній Україні тощо.

Заключний невеликий за обсягом **Опис № 3** «Фотодокументи та графічні матеріали до історії загону «ЧК», що зараз перебуває на стадії вивчення й опрацювання, містить, зокрема, особисті та колективні фотографії членів загону «ЧК», зображення печаток, а також малюнки, рисунки, ескізи до історії діяльності загону. Наприклад, зображення клейнодів «ЧК» (прапор, бунчук, булава), ювілейні відзнаки з нагоди 50-ти та 75-ліття заснування «ЧК», обшивки, нарукавні відзнаки, відзнаки на спортивні строї та шапки для членів загону «ЧК».

Висновки. Загалом документи та матеріали архіву «Пластовий загін «Червона Калина», Нью-Йорк, 1925–2006 рр.» детально висвітлюють різні аспекти його діяльності в українській діаспорі, головно у США (1950–2006), фрагментарно знайомлять із періодом заснування та становлення у Стрию (1925–1930), інформують про відродження загону «ЧК» у незалежній Україні (1991–2006).

1. Благодійна діяльність пластового загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319 (Пластовий загін «Червона Калина», Нью-Йорк, 1925–2006 рр.). Оп. 1. Спр. 37. 68 арк.

2. Відзначення ювілейних дат – 25-ти, 50-ти та 75-ти річчя від дня заснування загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 32. 61 арк.

3. Відновлення діяльності загону «ЧК» в незалежній Україні // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 33. 249 арк.

4. Вольності і Привілеї II-го куреня УСП загону «ЧК», дані і уведені в життя в городі Стрию Галицької Волости Р.Б. 1925 – остаточно затверджені на горі Маківка дня 2 серпня Р. Б. 1930 // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 1. 2 арк.

5. Вольності і Привілеї загону «ЧК»: проєкт Статуту, 2004 // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 4. 8 арк.

6. Вольності й Привілеї загону «ЧК», [1960] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 2. 8 арк.

7. Генеральні Ради пластового загону «Червона Калина», 1947–2005 // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 5–27.

8. Діяльність 23-го куреня Уладу Старших Пластунів (УСП) та робота його керівних органів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 29. 132 арк.

9. Діяльність загону «ЧК» у 1925–1950 рр. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 31. 212 арк.

10. Діяльність 5-го куреня Уладу Пластунів Сеньйорів (УПС) та робота його керівних органів // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 28. 73 арк.

11. Діяльність Старшини загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 30. 67 арк.

12. Загін «Червона Калина»: ювілейне видання пластового Загону «Червона Калина» [до 75-ліття від дня створення]. Стрий ; Нью-Йорк, 2000. 299 с.

13. Листування членів пластового загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф.319. Оп.2. Спр.1–182.

14. Мандрівний табір «Заграва-2000»: звіт з проведення // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 33. Додаток 1.

15. Матеріали до життєписів членів загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 38–68.

16. Миськів Ю. Методичні вказівки для інструкторів СВТ'99 [Стрий, 1999. 9 с.] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 33. Додаток 2.

17. Некрологи, сповіщення про похорон, посмертні згадки та інші матеріали з приводу смерті членів загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 69–116.

18. Пластовий загін «ЧК» в американській та українській пресі // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 34. 47 арк.

19. Пластові вечорниці загону «ЧК» // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 36. 62 арк.

20. Права і Вольності Меншого товариства загону «ЧК» 23-го куреня УСП, [1960] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 3. 12 арк.

21. СВТ: [Історія спортивно-вишкільних таборів «ЧК» у США (1974–1993)]. [Нью-Йорк, 1994]. 232 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Від. рукоп. Ф. 319. Оп. 1. Спр. 122.

References

1. Blahodiina diialnist plastovoho zahonu “Chervona Kalyna” [Charitable activities of the Plast detachment “Chervona Kalyna”] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319 (Plastovyi zahin “Chervona Kalyna”, Niu-York, 1925–2006 rr.). Inventory 1. File 37. 68 fol. [in Ukr.].

2. Vidznachennia yuvileinykh dat – 25-ty, 50-ty ta 75-ty richchia vid dnia zasnuvannia zahonu “Chervona Kalyna” [Celebration of anniversaries – 25th,

50th and 75th anniversaries from the founding date of the detachment “Chervona Kalyna”] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 32. 61 fol. [in Ukr.].

3. Vidnovlennia diialnosti zahonu “Chervona Kalyna” v nezalezhnii Ukraini [Resumption of the detachment “Chervona Kalyna” in independent Ukraine] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 33. 249 fol. [in Ukr.].

4. Volnosity i Pryvilei II-ho kurenia USP zahonu “Chervona Kalyna”, dani i uvedeni v zhyttia v horodi Stryiu Halytskoi Volosty R.B. 1925 – ostatechno zatverdzhenni na hori Makivka dnia 2 serpnia R. B. 1930 [Freedoms and Privileges of the 2-nd kuren of the USP detachment “Chervona Kalyna”, given and implemented in the city of Stryi, Galician Volost, 1925 – finally approved on mount Makivka on August 2, 1930] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 1. 2 fol. [in Ukr.].

5. Volnosity i Pryvilei zahonu “Chervona Kalyna”: projekt Statutu, 2004 [Freedoms and Privileges of the detachment “Chervona Kalyna”: draft of Statute, 2004] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 4. 8 fol. [in Ukr.].

6. Volnosity y Pryvilei zahonu “Chervona Kalyna”, [1960] [Freedoms and Privileges of the detachment “Chervona Kalyna”], [1960] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 2. 8 fol. [in Ukr.].

7. Heneralni Rady plastovoho zahonu “Chervona Kalyna”, 1947–2005 [General Councils of the Plast detachment “Chervona Kalyna”, 1947–2005] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 5–27. [in Ukr.].

8. Diialnist 23-ho kurenia Uladu Starshykh Plastuniv (USP) ta robota yoho kerivnykh orhaniv [Activities of the 23rd kuren of the Senior Plast’s Council (USP) and the work of its governing bodies] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319 Inventory 1. File 29. 132 fol. [in Ukr.].

9. Diialnist zahonu “Chervona Kalyna” u 1925–1950 rr. [Activities of the detachment “Chervona Kalyna” in 1925–1950] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 31. 212 fol. [in Ukr.].

10. Diialnist 5-ho kurenia Uladu Plastuniv Senioriv (UPS) ta robota yoho kerivnykh orhaniv [Activities of the 5th kuren of the Senior Plast’s Regiment (UPS) and the work of its governing bodies] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 28. 73 fol. [in Ukr.].

11. Diialnist Starshyny zahonu “Chervona Kalyna” [Activities of the detachment “Chervona Kalyna” sergeant] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 30. 67 fol. [in Ukr.].

12. Zahin “Chervona Kalyna”: yuvileine vydannia plastovoho zahonu “Chervona Kalyna” [do 75-littia vid dnia stvorennia] [The “Chervona Kalyna”

detachment: an anniversary edition of the Plast detachment “Chervona Kalyna” [to the 75th anniversary of its creation]. Stryi : Niu-York, 2000. 299 p. [in Ukr.].

13. Lystuvannia chleniv plastovoho zahonu “Chervona Kalyna” [Correspondence of members of the Plast detachment “Chervona Kalyna”] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 1–182. [in Ukr.].

14. Mandrivnyi tabir “Zahrava-2000”: zvit z provedennia [Traveling camp “Zagrava-2000”: report on the holding] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 33. Dodatok 1. [in Ukr.].

15. Materialy do zhyttiepyisv chleniv zahonu “Chervona Kalyna” [Materials for the biographies of members of the detachment “Chervona Kalyna”] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 38–68. [in Ukr.].

16. Myskiv Yu. Metodychni vkazivky dlia instruktoriv SVT’99 [Myskiv Yu. Methodological guidelines for instructors of SVT’99]. [Stryi, 1999. 9 s.] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 33. Dodatok 2. [in Ukr.].

17. Nekrolohy, spovishchennia pro pokhoron, posmertni zghadky ta inshi materialy z pryvodu smerti chleniv zahonu “Chervona Kalyna” [Obituaries, funeral notices, post-mortem mentions and other materials regarding the deaths of members of the detachment “Chervona Kalyna”] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 69–116. [in Ukr.].

18. Plastovi zahin “Chervona Kalyna” v amerykanskii ta ukrainskii presi [The Plast detachment “Chervona Kalyna” in the american and ukrainian press] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 34. 47 fol. [in Ukr.].

19. Plastovi vechornytsi zahonu “Chervona Kalyna” [Plast party of the detachment “Chervona Kalyna”] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 36. 62 fol. [in Ukr.].

20. Prava i Volnosti Menshoho tovarystva zahonu “Chervona Kalyna” 23-ho kurenia USP, [1960] [Rights and Freedoms of the Small society of the detachment “Chervona Kalyna” of the 23rd kuren USP, [1960] // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 3. 12 fol. [in Ukr.].

21. SVT: [Istoriia sportyvno-vyshkilnykh taboriv “Chervona Kalyna” u SSHA (1974–1993)] [SVT: [History of the “Chervona Kalyna” sports and school camps in the USA (1974–1993)]. [Niu-York, 1994]. 232 p. // LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Vid. rukop. F. 319. Inventory 1. File 122. [in Ukr.].

Lesia Kusyi, Candidate of Sciences in Social Communications, Scientific Researcher, Manuscript Department, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Documents and Archive Materials of “Plast Detachment ‘Chervona Kalyna’, New York, 1925–2006”

The Plast detachment “Chervona Kalyna” was founded in 1925 in the city of Stryi (now Lviv region) by the members of the 5th youth kuren named after Kniaz Yaroslav Osmomysl, who were students of the local gymnasium. In 1928, the name of the kuren was changed to the Plast detachment “Chervona Kalyna”. From September 1930, when the Polish government officially banned the Ukrainian Plast until the beginning of World War II, members of the detachment operated underground, often under the threat of death or imprisonment. During the war, more than half of its members died with weapons in their hands in the ranks of the UPA, in the NKVD torture chambers, or in the fascist concentration camps. Those who survived, before the Moscow invasion of 1944, left their native land and were forced to emigrate, ending up in displacement camps in Germany and Austria (1945–1950), and later, the majority moved to America. Thus, from 1950, the detachment’s headquarters were located in New York. Its members took an active part in the creation of Plast in the USA. Settlements of the Plast detachment «Chervona Kalyna» operated in Australia, Austria, Argentina, England, Canada, Germany, and France. The organization’s goal was to promote the liberation of Ukraine from Russian occupiers. After the declaration of independence of Ukraine in 1991, it revived its activities in Stryi.

Three generations of scouts created the archive of the detachment. It was founded in 1946 in Germany, as during the Polish rule, the detachment was prohibited, and it was only abroad that it became possible to start writing the history of its organization. The formation of the archive lasted until the end of 2006.

On February 25, 2007, the archive of the Plast detachment “Chervona Kalyna” (New York, 1925–2006) was transferred for permanent storage to the Manuscript department of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv. The archival holdings include books, periodicals, and serials published by the Plast detachment “Chervona Kalyna” during 1947–2006. Until now, this archive, both as a complete documentary mass and individual groups of its documents, has not been the subject of separate research. The paper, for the first time, considers its structure and composition, providing a general characteristic.

Keywords: *Plast, Plast detachment “Chervona Kalyna”, archival holdings, Manuscript Department of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv.*